

Statistiky Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání

Klíčová sdělení a zjištění (2014 / 2016)

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

STATISTIKY EVROPSKÉ AGENTURY O INKLUZIVNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

**Klíčová sdělení a zjištění
(2014 / 2016)**

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání (Agentura) je nezávislá a samosprávná organizace. Agentura je spolufinancována ministerstvy školství v jejich členských zemích a Evropskou komisí formou provozního grantu v rámci vzdělávacího programu Evropské unie (EU) Erasmus+ (2014-2020).

Spolufinancováno z
programu Evropské
unie Erasmus+

Podpora Evropské komise při přípravě této publikace nepředstavuje zaštitění obsahu, který reflektuje pouze stanoviska autorů, a Komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejím obsahem.

Názory vyjádřené jakoukoli osobou v rámci tohoto dokumentu nutně nerepresentují oficiální názory Agentury, jejích členských států ani Evropské komise.

Editoři: Amanda Watkins, Joacim Ramberg a András Lénárt

Části tohoto dokumentu mohou být zveřejněny za podmínky přesného udání zdroje. K citaci použijte následující odkaz: Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2018. *Statistiky Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání: Klíčová sdělení a zjištění (2014 / 2016)*. (A. Watkins, J. Ramberg a A. Lénárt, editoři). Odense, Dánsko

K dosažení lepší přístupnosti je tato zpráva k dispozici ve 25 jazycích a v přístupném elektronickém formátu na webové stránce Agentury: www.european-agency.org

Jedná se o překlad originálního anglického textu. V případě pochybností ohledně přesnosti informací v překladu si, prosím, ověřte originální anglický text.

ISBN: 978-87-7110-806-4 (Elektronická verze)

© **European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018**

Sekretariát

Østre Stationsvej 33

DK-5000 Odense C Dánsko

Tel: +45 64 41 00 20

secretariat@european-agency.org

Kancelář v Bruselu

Rue Montoyer, 21

BE-1000 Brussels Belgie

Tel: +32 2 213 62 80

brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

OBSAH

PŘEDMLUVA	5
KLÍČOVÁ SDĚLENÍ	7
PĚT OTÁZEK SPRAVEDLNOSTI	9
1. Jak velký podíl žáků navštěvuje běžnou školu?	9
<i>Trendy v datech týkajících se přístupu žáků ke vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu</i>	<i>10</i>
2. Jak velký podíl žáků tráví většinu času se svými vrstevníky v běžných třídách?	10
<i>Trendy v datech týkajících se přístupu žáků k inkluzivnímu vzdělávání</i>	<i>11</i>
3. Kam jsou žáci s úředním rozhodnutím o SVP umisťováni pro účely svého vzdělávání? ..	11
<i>Trendy v datech o mírách identifikace žáků s úředním rozhodnutím o SVP.....</i>	<i>12</i>
<i>Umístění v porovnání s celkovou školní populací</i>	<i>12</i>
<i>Trendy v datech týkajících se umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP v porovnání s celkovou školní populací</i>	<i>14</i>
<i>Umístění v porovnání s populací žáků s úředním rozhodnutím o SVP.....</i>	<i>15</i>
4. Jaké jsou rozdíly v mírách identifikace a mírách umisťování dívek a chlapců s úředním rozhodnutím o SVP?	17
5. Jaké jsou rozdíly v mírách identifikace a mírách umisťování žáků mezi ISCED 1 a 2?	18
ZÁKLADNÍ SOUVISLOSTI PRÁCE EASIE	22
Pokrytí dat	22
Důležité vlastnosti sběru dat EASIE	23
<i>Operacionalizovaná definice úředního rozhodnutí o SVP</i>	<i>23</i>
<i>Operacionalizovaná definice inkluzivního prostředí.....</i>	<i>24</i>
Zaměření analýzy dat EASIE	24
Důležité body.....	25
LITERATURA	26
PŘÍLOHA: INDIKÁTORY EASIE ZA ROKY 2014 A 2016	28
1. Míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu na základě zapsané školní populace	28
2. Věkové vzorky.....	28
3. Žáci s úředním rozhodnutím o SVP	28
<i>3a. Míry identifikace.....</i>	<i>28</i>
<i>3b. Rozložení umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě zapsané školní populace žáků.....</i>	<i>28</i>
<i>3c. Rozložení umístění na základě populace žáků s úředním rozhodnutím o SVP</i>	<i>28</i>

PŘEDMLUVA

Již více než 20 let působí Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání (Agentura) jako spolupracující orgán v otázkách politiky inkluzivního vzdělávání pro své členské země. Sběr dat je nedílnou součástí této práce. Ačkoli se původně zaměřovala na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP), nyní rozšiřuje svůj dosah a věnuje se všem žákům v systémech inkluzivního vzdělávání.

Současná práce v rámci [Statistik Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání](#) (EASIE, European Agency Statistics on Inclusive Education) zahrnuje sběr, prezentaci a analýzu národních údajů (Evropská agentura, nedatováno-a). Data jsou propojena se smluvenými indikátory, které slouží pro informování o klíčových otázkách politiky pro inkluzivní vzdělávání. Veškerá data poskytují [datové experti](#) na národní úrovni (Evropská agentura, nedatováno-b).

Dostupné soubory dat pokrývají 30 zemí a nabízí bližší pohled na:

- přístup ke vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu;
- přístup k inkluzivnímu vzdělávání;
- umístění žáků označených za žáky s úředním rozhodnutím o SVP.

Zahrnují rozdělení podle pohlaví a podle úrovně v souladu s [Mezinárodní standardní klasifikací vzdělávání](#) (ISCED) (Institut UNESCO pro statistiku, 2011).

Tato krátká zpráva má za cíl zdůraznit klíčová sdělení a hlavní zjištění práce EASIE do dnešního dne. V současné době jsou k dispozici dva [soubory dat EASIE](#) (Evropská agentura, nedatováno-c) a dva [přehledy z jednotlivých zemí](#) (Cross-Country Reports):

- 2014, na základě školního roku 2012/2013 (Evropská agentura, 2017)
- 2016, na základě školního roku 2014/2015 (Evropská agentura, 2018a).

Vedle těchto přehledů jsou kompletní soubory dat k dispozici na vyžádání na sekretariátu agentury (secretariat@european-agency.org) ve formě souborů Excel, které lze analyzovat různými způsoby.

Tento přehled neposkytuje podrobnou statistickou analýzu dat ani se nevěnuje všem formám analýzy dat, které lze s využitím souboru dat provést. Spíše nabízí zastřešující „výklad“ souborů dat za roky 2014 a 2016. Účelem je zdůraznit klíčová sdělení a nová zjištění napříč soubory dat, které jsou důležité pro práci členských zemí agentury.

V následujícím oddílu je uvedeno **10 klíčových sdělení** vyplývajících z práce EASIE za roky **2014 a 2016** uskutečněné do dnešního dne.

V následujícím oddílu jsou uvedena **hlavní zjištění týkající se pěti otázek spravedlnosti**, jejichž zkoumání se má práce EASIE věnovat. Každá z nich je koncipována jako hlavní otázka stojící za otázkou spravedlnosti.

V závěrečném oddílu zprávy jsou uvedeny [základní souvislosti celkové práce EASIE](#).

Doufáme, že pro tvůrce politik, odborníky z praxe, vědce a další účastníky systému budou klíčová sdělení a hlavní zjištění aktuální práce EASIE v souvislosti s jejich kolektivní prací na vytváření inkluzivnějších systémů vzdělávání zajímavé.

Cor J.W. Meijer

Ředitel Evropské agentury pro speciální a inkluzivní vzdělávání

KLÍČOVÁ SDĚLENÍ

Při pohledu na soubory dat za roky 2014 a 2016 lze identifikovat 10 klíčových sdělení:

- 1** Celkově dostupná data dokládají tvrzení z jiných oblastí práce Agentury, že inkluzivní vzdělávání je politickou vizí pro všechny členské země Agentury. Všechny země nabízí příležitosti k inkluzivnímu vzdělávání některým žákům s úředním rozhodnutím o speciálních vzdělávacích potřebách (SVP). Avšak prozkoumání možností umístění a míry ukazuje, že co se týče žáků s úředním rozhodnutím o SVP, realizují členské země tuto vizí různými způsoby a v různé míře.
- 2** Pokud se podíváme na definice „úředního rozhodnutí o SVP“ jednotlivých zemí – viz [základní informace o zemích](#) (Evropská agentura, nedatováno-c) – jednotlivé země označují odlišné skupiny žáků za žáky se SVP. Mezi žáky s úředním rozhodnutím o SVP patří žáci se zdravotním postižením, jak je definováno v *Úmluvě Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením* (Organizace spojených národů, 2006), ale také další skupiny žáků, kteří mají speciální/další vzdělávací potřeby, které vyžadují mimořádnou podporu a prostředky. To je jeden z hlavních důvodů, proč existuje tolik rozdílů mezi daty jednotlivých zemí a proč jsou srovnání mezi zeměmi složitá – a v některých ohledech mohou být dokonce nemožná.
- 3** Míry identifikace žáků s „úředním rozhodnutím o SVP“ se mezi jednotlivými zeměmi výrazně liší. V těchto datech se promítají rozdíly mezi legislativou a politikami zemí týkajícími se identifikace žáků se SVP, jak je uvedeno a podrobněji popsáno v jiných oblastech práce Agentury.
- 4** Žádná ze zemí nemá plně inkluzivní systém, kde 100 % žáků navštěvuje běžné třídy a je vzděláváno se svými vrstevníky minimálně 80 % času v souladu se standardem pro umístování do škol podle EASIE. Jednotlivé země používají různé formy samostatné speciální výuky – školy, třídy a/nebo jednotky, a zároveň jiné formy mimoškolního vzdělávání (tj. domácí vzdělávání nebo výuka zajišťovaná jinými sektory). Míra inkluzivního umístování do škol se v zemích pohybuje přibližně od 92 % do 99,5 %. Tato data nabízí pouze nástřel toho, „jak blízko“ země jsou k plně inkluzivnímu systému.

- 5** Míra umístování do samostatných programů výuky mimo hlavní proud vzdělávání (samostatné speciální školy, třídy, jednotky a neformální vzdělávací programy) se mezi jednotlivými zeměmi liší. V těchto datech se promítají rozdíly mezi legislativou a politikami zemí týkajícími se podpory vzdělávání a výuky, jak je opět uvedeno a podrobněji popsáno v jiných oblastech práce Agentury.

- 6** V jednotlivých zemích je přibližně dvakrát více chlapců než dívek označeno za žáky se speciální vzdělávací potřebou, která vyžaduje úřední rozhodnutí o SVP. Tento poměr 2:1 se promítá v mírách umístění chlapců a dívek v různých prostředích, které je patrné ve většině zemí.

- 7** Ve všech zemích je v souvislosti s rozložením podle pohlaví velmi jasný vzorec. Co se však týče rozložení úrovně na stupnici ISCED, je to přesně naopak: žádný jasný vzorec není okamžitě rozpoznatelný. Mezi zeměmi existují výrazné rozdíly v poměru žáků v rámci dvou úrovní na stupnici ISCED. To značí, že země identifikují žáky, kteří potřebují úřední rozhodnutí, různými způsoby a v různých fázích jejich vzdělávání.

- 8** Situace žáků, kteří nechodí do školy z různých důvodů a za různých okolností (tj. formálně zapsaní ke vzdělávání, ale nechodí do školy, nebo nezapsaní do žádné formy vzdělávání), je v téměř všech zemích nejasná. To vyžaduje další zkoumání, protože data pro většinu zemí jsou často omezená nebo chybí.

- 9** Data o trendech dostupná ze všech zemí neukazují žádnou celkovou průměrnou změnu v míře identifikace žáků s úředním rozhodnutím o SVP. V některých zemích jsou však jasné nárůsty v poměru žáků s úředním rozhodnutím o SVP.

- 10** Data o trendech dostupná ze všech zemí taktéž ukazují, že v průměru se objevuje nepatrný pokles poměru žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve zcela oddělených vzdělávacích prostředích (speciální třídy a školy).

PĚT OTÁZEK SPRAVEDLNOSTI

V tomto oddílu jsou uvedena hlavní zjištění z let 2014 a 2016 týkající se **pěti otázek spravedlnosti**, jejichž zkoumání se má práce EASIE věnovat. Tyto otázky spravedlnosti jsou:

1. Přístup ke vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu
2. Přístup k inkluzivnímu vzdělávání
3. Umístění žáků s úředním rozhodnutí o SVP
4. Struktura dat o umístění žáků s úředním rozhodnutí o SVP podle pohlaví
5. Struktura dat o umístění žáků s úředním rozhodnutí o SVP podle úrovně na stupnici ISCED.

Každá z těchto otázek je koncipována jako hlavní otázka stojící za otázkou spravedlnosti. Tento oddíl je pak strukturován okolo indikátorů analýzy dat, které se pokouší otázku zodpovědět. Indikátory diskutované v rámci jednotlivých oddílů se řídí stejným číslováním jako indikátory v [přehledech z jednotlivých zemí](#) za roky 2014 a 2016 (Evropská agentura, 2017; 2018a).

Podrobnější informace o kterémkoli z uvedených indikátorů naleznete v přehledech z jednotlivých zemí. Vysvětlují, co každý indikátor znamená, použitou výpočetní metodu, zahrnuté země a výsledky indikátoru. Obsahují grafy a tabulky znázorňující všechna data dostupná v dané zemi pro každý indikátor.

U sedmi indikátorů, které se zaměřují na celou školní populaci, jsou uvedena zjištění ohledně trendů v datech. Tato zjištění se zaměřují na rozdíly mezi celkovými průměry (procenty) v datech z let 2014 a 2016. Údaje o trendu jsou prezentovány jako procentní bod znázorňující nárůst nebo pokles mezi oběma soubory dat. Je důležité poznamenat, že tyto údaje o trendech s vztahují pouze na země, které mají data za roky 2014 i 2016.

U všech indikátorů jsou zjištění týkající se hlavních otázek a problémů prezentovány v textových polích.

1. Jak velký podíl žáků navštěvuje běžnou školu?

Tato otázka se zaměřuje na přístup žáků ke vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu.

Indikátor 1.1 se zaměřuje na míru zápisu do vzdělávání v **hlavním vzdělávacím proudu** – tj. procento žáků zapsaných do všech prostředí hlavního vzdělávacího proudu vypočítané v poměru s počtem žáků zapsaných do všech vzdělávacích prostředí.

Poskytnutá data se zaměřují na žáky, kteří jsou, a na žáky, kteří nejsou v prostředí hlavního vzdělávacího proudu.

Ve většině zemí zápis do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu znamená umístění do běžné třídy nebo umístění do samostatné speciální třídy v rámci běžné školy. Žáci, kteří nejsou v prostředí hlavního vzdělávacího proudu, jsou na zcela samostatných speciálních

školách, vzdělávání v rámci neformálního vzdělávání organizovaného zdravotními nebo sociálními službami atd., nebo se jedná o žáky vzdělávající se mimo školu.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 28 zemí. Napříč těmito 28 zeměmi se poměr zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pohybuje od 93,44 % do 99,88 %; celkový průměr za těchto 28 zemí je 97,36 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 29 zemí. Napříč těmito 29 zeměmi se poměr zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pohybuje od 92,02 % do 99,97 %; celkový průměr za těchto 29 zemí je 98,64 %.

Dostupná data ukazují, že pro všechny země platí, že naprostá většina žáků je vzdělávána v běžných školách, ale ne všichni žáci navštěvují běžné školy.

V žádné zemi není zápis do hlavního vzdělávacího proudu v plné míře.

Trendy v datech týkajících se přístupu žáků ke vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu

Data za roky 2014 i 2016 jsou dostupná pro 25 zemí. Napříč těmito 25 zeměmi došlo mezi roky 2014 a 2016 k průměrnému nárůstu o něco málo přes 1 procentní bod v míře zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu.

Tato data značí, že celková míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu byla o něco málo přes 1 procentní bod vyšší v roce 2016 v porovnání s rokem 2014.

2. Jak velký podíl žáků tráví většinu času se svými vrstevníky v běžných třídách?

Tato otázka se zaměřuje na přístup všech žáků k inkluzivnímu vzdělávání.

Indikátor 1.2 se zaměřuje na míru zápisu do **inkluzivního** vzdělávání – tj. procento žáků označených za žáky, kteří tráví alespoň 80 % svého času v běžných třídách se svými vrstevníky, počítáno v porovnání s počtem žáků zapsaných ve všech vzdělávacích prostředích.

Tato data ukazují žáky, u kterých je splněn, a žáky, u kterých není v rámci inkluzivního vzdělávání splněn standard umístění po 80 % času podle EASIE.

Ve většině zemí zápis do inkluzivního vzdělávání znamená umístění do běžné třídy v souladu se standardem umístění po 80 % času nebo s různými zástupnými standardy (více informací viz operacionalizovaná definice [inkluzivního prostředí](#) v oddílu „Důležité vlastnosti sběru dat EASIE“).

Žáci, kteří nejsou v inkluzivním prostředí, jsou v samostatných třídách na běžných školách, na zcela samostatných speciálních školách, vzdělávání v rámci neformálního vzdělávání

organizovaného zdravotními nebo sociálními službami atd., nebo se jedná o žáky mimo formální vzdělávání.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 26 zemí. Míra zápisu do inkluzivního vzdělávání se pohybuje od 93,47 % do 99,88 %; celkový průměr za 26 zemí je 97,54 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 28 zemí. Míra zápisu do inkluzivního vzdělávání se pohybuje od 92,02 % do 99,97 %; celkový průměr za 28 zemí je 98,19 %.

Dostupná data značí, že žádná ze zúčastněných zemí nemá 100 % zápis do inkluzivního prostředí. Všechny země používají nějakou formu zcela samostatné speciální výuky (samostatné školy a jednotky) a samostatných tříd v běžných školách.

Trendy v datech týkajících se přístupu žáků k inkluzivnímu vzdělávání

Data za roky 2014 i 2016 jsou dostupná pro 23 zemí. Napříč těmito 23 zeměmi došlo k nepatrnému nárůstu průměru (0,14 procentního bodu) v zápisu do inkluzivního vzdělávání.

Tato data značí, že mezi roky 2014 a 2016 došlo k celkovému nepatrnému nárůstu v poměru žáků, kteří tráví většinu svého času se svými vrstevníky v běžných třídách.

3. Kam jsou žáci s úředním rozhodnutím o SVP umísťováni pro účely svého vzdělávání?

Tato otázka se zaměřuje na to, kam jsou žáci s úředním rozhodnutím o SVP umístěni pro účely svého vzdělávání po většinu svého času (80 % nebo více).

Avšak hlavním prekurzorem je zde zkoumání **míry identifikace** žáků s úředním rozhodnutím o SVP. Indikátor 3a.1 to zkoumá – s důrazem na procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP – na základě zapsané školní populace.

Data za rok 2014 jsou dostupná ze 30 zemí. Míry identifikace se pohybují od 1,11 % do 17,47 %. Průměr napříč zeměmi je 4,53 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná ze 30 zemí. Míry identifikace se pohybují od 1,06 % do 20,50 %. Průměr napříč zeměmi je 4,44 %.

Existují významné rozdíly mezi počty a podíly žáků označených za žáky se speciální vzdělávací potřebou (včetně postižení), která vyžaduje určitou formu doplňkového opatření. V tom se promítají rozdíly mezi politikami a praxí země ve vzdělávání obecně a konkrétně pak ve speciálním vzdělávání.

Rozdíly v mírách identifikace lze z velké části vysvětlit spíše rozdíly v postupech při hodnocení a v mechanismech financování než skutečným výskytem rozdílných forem SVP nebo postižení, které vyžadují úřední rozhodnutí o SVP.

Trendy v datech o mírách identifikace žáků s úředním rozhodnutím o SVP

Data za roky 2014 i 2016 jsou dostupná pro 29 zemí. Napříč těmito 29 zeměmi byl průměrný podíl žáků s úředním rozhodnutím o SVP v letech 2014 a 2016 přibližně stejný (rozdíl 0,04 procentního bodu).

Tato data značí, že napříč všemi zeměmi celkově nedošlo ke změně míry identifikace žáků s úředním rozhodnutím o SVP, ale v některých jednotlivých zemích se objevily výrazné rozdíly.

Rozložení umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP lze zkoumat dvěma způsoby:

1. Umístění v porovnání s celkovou školní populací (tj. všichni žáci)
2. Umístění v porovnání s populací žáků s úředním rozhodnutím o SVP.

Každá z těchto možností je níže zvážena samostatně.

Umístění v porovnání s celkovou školní populací

Indikátor 3b.1 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivním vzdělávání na základě zapsané školní populace.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 28 zemí. Procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivních prostředích se pohybuje od 0,14 % do 16,02 %; celkový průměr za 28 zemí je 2,36 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 28 zemí. Procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivních prostředích se pohybuje od 0,12 % do 19,05 %; celkový průměr za 28 zemí je 2,73 %.

Když se podíváme na tato data v porovnání s procentem žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě zapsané školní populace, je zřejmé, že v mnoha zemích s nejvyššími mírami identifikace SVP je většina těchto žáků umístěna do inkluzivního prostředí.

Indikátor 3b.2 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních třídách na základě zapsané školní populace.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 24 zemí. Umístění se pohybuje od 0,09 % do 3,64 %. Celkový průměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP vzdělávaných v samostatných speciálních třídách v běžných školách je 0,56 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 24 zemí. Umístění se pohybuje od 0,07 % do 3,70 %. Celkový průměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP vzdělávaných v samostatných speciálních třídách v běžných školách je 0,53 %.

Ve všech zemích existují pro žáky možnosti zápisu do běžné školy, ale je možné, že většinu svého času stráví pryč od svých vrstevníků.

Zde je nezbytné poznamenat, že tento aspekt možná není hlášen v dostatečné míře. Mnoho zemí uvádí, že je obtížné poskytnout data o žácích v samostatných třídách v běžných školách. Ve většině zemí poskytujících data jsou lépe dostupná data ze speciálních škol.

Indikátor 3b.3 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních školách na základě zapsané školní populace.

Data za rok 2014 jsou dostupná ze 30 zemí. Umístění se pohybuje od 0,09 % do 7,06 %. Celkem je v samostatných speciálních školách vzděláváno v průměru 1,82 % žáků.

Data za rok 2016 jsou dostupná ze 30 zemí. Umístění se pohybuje od 0,03 % do 7,98 %. Celkem je v samostatných speciálních školách vzděláváno v průměru 1,54 % žáků.

Ve všech zemích existují pro žáky možnosti zápisu do samostatných speciálních škol, kde většinu svého času stráví pryč od svých vrstevníků.

Široký rozsah podílů umístění do speciálních škol značí, že se v různých zemích u žáků s úředním rozhodnutím o SVP používají velmi odlišné postupy a struktury umístování.

Indikátor 3b.4 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v neformálních vzdělávacích prostředích na základě zapsané školní populace. Data pro tento indikátor poskytly pouze čtyři země. Z toho důvodu nelze dospět k jasným zjištěním, takže tento indikátor zde není zvažován. (Oddíl „[Důležité body](#)“ této zprávy se věnuje otázce nedostupných dat.)

Indikátor 3b.5 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve zcela samostatných vzdělávacích prostředích (tj. ve speciálních školách a třídách) na základě zapsané školní populace.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 24 zemí. Umístění do zcela samostatných prostředí se pohybuje od 0,36 % do 6,28 % s celkovým průměrem napříč 24 zeměmi 1,67 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 24 zemí. Umístění do zcela samostatných prostředí se pohybuje od 0,55 % do 5,88 % s celkovým průměrem napříč 24 zeměmi 1,62 %.

Napříč všemi zeměmi platí, že u některých žáků – zejména těch s komplexními a rozsáhlými speciálními potřebami a/nebo postižením – je samostatná speciální výuka stále umístění v rámci vzdělávání, které zajišťuje jejich právo na vzdělání, ačkoli se nejedná o inkluzivní vzdělávání.

Trendy v datech týkajících se umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP v porovnání s celkovou školní populací

Data pro indikátor 3b.1 za roky 2014 i 2016 jsou dostupná pro 25 zemí. Napříč těmito 25 zeměmi došlo mezi roky 2014 a 2016 k mírnému průměrnému nárůstu (0,27 procentního bodu) v poměru žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivních prostředích.

Tato data značí, že došlo k celkovému mírnému průměrnému nárůstu v počtu žáků s úředním rozhodnutím o SVP, kteří jsou umístěni do inkluzivního prostředí.

Data pro indikátor 3b.2 za roky 2014 i 2016 jsou dostupná pro 23 zemí. Napříč těmito 23 zeměmi byl mezi roky 2014 a 2016 průměrný poměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních třídách téměř beze změny (nárůst o 0,04 procentního bodu).

Tato data značí, že poměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP, kteří jsou umístěni do speciálních tříd, byl téměř beze změny.

Data pro indikátor 3b.3 za roky 2014 i 2016 jsou dostupná pro 28 zemí. Napříč těmito 28 zeměmi byl v letech 2014 a 2016 průměrný poměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních školách přibližně stejný (pokles o 0,06 procentního bodu).

Tato data značí, že poměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP, kteří jsou umístěni do speciálních škol, byl téměř beze změny.

Data pro indikátor 3b.5 za roky 2014 i 2016 jsou dostupná pro 23 zemí. Napříč těmito 23 zeměmi došlo mezi roky 2014 a 2016 k nepatrnému poklesu (0,05 procentního bodu) v poměru žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve zcela samostatných vzdělávacích prostředích.

Tato data značí, že došlo k nepatrnému poklesu poměru žáků s úředním rozhodnutím ve zcela samostatných vzdělávacích prostředích.

Umístění v porovnání s populací žáků s úředním rozhodnutím o SVP

Indikátor 3c.1 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivním vzdělávání na základě populace žáků se SVP.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 28 zemí a pohybují se od 3,46 % do 98,18 % s celkovým průměrem 52,68 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 28 zemí a pohybují se od 4,98 % do 99,21 % s celkovým průměrem 60,56 %.

Rozsah umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivním vzdělávání je poměrně široký. Opět to značí, že země mají velmi odlišný přístup k poskytování vzdělávání žákům identifikovaným jako žáci s SVP. Napříč zeměmi je více než polovina žáků identifikovaných jako žáci s SVP umístěna do inkluzivního prostředí – tj. do běžné třídy – po více než 80 % času.

Indikátor 3c.2 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních třídách na základě populace žáků se SVP.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 24 zemí a pohybují se od 1,89 % do 59,69 % s celkovým průměrem 13,16 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 24 zemí a pohybují se od 2,15 % do 55,34 % s celkovým průměrem 11,91 %.

Zdá se, že se země výrazně liší v rozsahu, v němž využívají speciální třídy jako možnost umístění žáků se SVP.

V porovnání s jinými formami umístění (tj. inkluzivní vzdělávání nebo speciální škola) tato forma umístění není široce rozšířena. Jak už však bylo poznamenáno výše, tato data možná nejsou hlášena v dostatečné míře, protože mnoho zemí uvádí, že je pro ně obtížné poskytnout spolehlivá data týkající se tohoto indikátoru.

Indikátor 3c.3 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních školách na základě populace žáků se SVP.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 30 zemí a pohybují se od 1,74 % do 95,73 % s celkovým průměrem 40,04 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 30 zemí a pohybují se od 0,79 % do 100,00 % s celkovým průměrem 34,76 %.

Země uvádí, že data o žácích s SVP týkající se tohoto indikátoru jsou nejspolehlivější. Jsou také dostupná u všech zemí účastnících se sběru dat.

Existuje velký rozsah, co se týče přístupů k využívání této možnosti umístění – od méně než 1 % až po téměř 100 % žáků s úředním rozhodnutím o SVP umístěvaných do speciálních škol. Znovu platí, že se zde promítá široká škála přístupů k politikám a opatřením napříč jednotlivými zeměmi.

Indikátor 3c.4 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v neformálních vzdělávacích prostředích na základě populace žáků s úředním rozhodnutím o SVP. Data pro tento indikátor poskytly pouze čtyři země. Z toho důvodu nelze dospět k jasným zjištěním, takže tento indikátor zde není zvažován. Oddíl „[Důležité body](#)“ této zprávy se věnuje otázce nedostupných dat.

Indikátor 3c.5 zkoumá procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve zcela samostatných vzdělávacích prostředích (tj. ve speciálních školách a třídách) na základě populace žáků se SVP.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 24 zemí a pohybují se od 7,11 % do 100 % s celkovým průměrem 39,05 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 24 zemí a pohybují se od 7,10 % do 100 %¹ s celkovým průměrem 36,56 %.

Rozsah umístění v rámci samostatného vzdělávání se mezi zeměmi výrazně liší. Přesto však jsou ve všech zemích, které poskytly data, někteří žáci, jejichž právo na inkluzivní vzdělání s jejich vrstevníky není respektováno.

Napříč zúčastněnými zeměmi je téměř 40 % žáků s úředním rozhodnutím o SVP vzděláváno v samostatných, neinkluzivních prostředích.

¹ U souborů dat za roky 2014 i 2016 je nezbytné považovat údaj 100 % za jednu zemi, který je zahrnutý do tohoto indikátoru, za extrémní hodnotu. To je z toho důvodu, že data o žácích s úředním rozhodnutím o SVP jsou k dispozici pouze pro speciální třídy a speciální školy a nikoli pro jakékoli formy inkluzivního umístění.

4. Jaké jsou rozdíly v mírách identifikace a mírách umístování dívek a chlapců s úředním rozhodnutím o SVP?

V rámci sběru dat jsou u žáků s úředním rozhodnutím o SVP uvedena rozdělení podle pohlaví v souvislosti s:

- mírami identifikace;
- rozložením umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě zapsané školní populace;
- rozložením umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě populace žáků s úředním rozhodnutím o SVP.

Rozdělení podle pohlaví u míry identifikace žáků s úředním rozhodnutím o SVP je zkoumáno prostřednictvím indikátoru 3a.1. Tento indikátor se zaměřuje na procento žáků - chlapců/dívek s úředním rozhodnutím o SVP na základě zapsané školní populace.

Data za rok 2014 jsou dostupná z 23 zemí. Míra identifikace SVP u chlapců se pohybuje od 0,68 % do 10,99 % s celkovým průměrem 2,86 %. Míra identifikace SVP u dívek se pohybuje od 0,43 % do 6,48 % s celkovým průměrem 1,37 %.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 26 zemí. Míra identifikace SVP u chlapců se pohybuje od 0,64 % do 12,69 % s celkovým průměrem 2,99 %. Míra identifikace SVP u dívek se pohybuje od 0,42 % do 7,82 % s celkovým průměrem 1,45 %.

Vedle rozdělení podle pohlaví se v roce 2016 zkoumalo také rozložení podle pohlaví. To bylo založeno na celkovém počtu žáků - chlapců/dívek s úředním rozhodnutím o SVP v souvislosti s celkovou populací žáků s úředním rozhodnutím o SVP.

Data za rok 2016 jsou dostupná z 26 zemí. Rozložení mezi chlapci se pohybuje od 60,16 % do 73,50 % s celkovým průměrem 67,35 %. Mezi dívkami je celkový průměr 32,65 % a rozložení se pohybuje od 26,50 % do 39,84 %.

Poměr identifikace v porovnání mezi chlapci a dívkami v zemích je 2:1.
Populace žáků s úředním rozhodnutím o SVP se skládá z 68 % z chlapců
a z 32 % z dívek.

Různý počet zemí je schopen poskytnout data pro 10 indikátorů týkajících se rozdělení dle pohlaví u umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP do různých prostředí (inkluzivní vzdělávání, speciální třídy, speciální školy, neformální vzdělávání, všechna samostatná prostředí).

Pohled na všechny tyto indikátory ukazuje, že rozložení pohlaví je zhruba stejné u všech indikátorů: zhruba dvě třetiny žáků s úředním rozhodnutím o SVP napříč různými prostředími jsou chlapci, zatímco zhruba jednu třetinu tvoří dívky. Tento zjištění je evidentní u indikátorů založených na populaci celé školy i na populaci žáků s úředním rozhodnutím o SVP.

Poměry umístění do všech prostředí (inkluzivní vzdělávání, speciální třídy, speciální školy a všechna samostatná prostředí) jsou taktéž 2:1. To znamená, že napříč všemi zeměmi je odlišně umístěno zhruba dvakrát více chlapců než dívek.

Tento zjištění pravděpodobně značí, že vzdělávací systémy všech zemí identifikují chlapce jako žáky se SVP ve větší míře než dívky.

Poměr identifikace 2:1 se promítá do poměru umístění: v porovnání s dívkami je dvakrát více chlapců s úředním rozhodnutím o SVP umístěno do inkluzivního vzdělávání, speciálních tříd nebo speciálních škol.

5. Jaké jsou rozdíly v mírách identifikace a mírách umísťování žáků mezi ISCED 1 a 2?

Dva prvky sběru dat EASIE berou v úvahu otázky ISCED:

- Data pro věkové vzorky uvedené v tabulce č. 2
- Rozdělení na úrovně ISCED 1 a ISCED 2 uvedené v tabulce č. 3.

Data pro věkové vzorky identifikují populaci žáků v konkrétním věku 9 let (to ve většině zemí odpovídá typickému věku úrovně ISCED 1) a 15 let (to ve většině zemí odpovídá typickému věku úrovně ISCED 2). Tyto dvě věkové kategorie taktéž odpovídají sběru dat ohledně počtu případů nedokončení studia na úrovni Evropské unie.

Indikátor 2.1 uvádí data pro věkový vzorek žáků ve věku 9 let. Indikátor 2.2 uvádí data pro věkový vzorek žáků ve věku 15 let. Oba indikátory se týkají míry zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu, tj. procentu žáků v konkrétním věku zapsaných do všech prostředí hlavního vzdělávacího proudu vypočítané v poměru s počtem žáků v daném konkrétním věku zapsaných do všech vzdělávacích prostředí.

Data se zaměřují na 9leté a 15leté žáky, kteří jsou a kteří nejsou vzděláváni v hlavním vzdělávacím proudu. Poskytují „nástřel dle věku“ úrovně ISCED, protože spadají do typických rozsahů věku ISCED pro téměř všechny země.

U 9letých jsou data za rok 2014 dostupná z 25 zemí. Míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu u 9letých se pohybuje od 93,27 % do 100,00 % a celkový průměr je 98,10 %.

U 9letých jsou data za rok 2016 dostupná z 27 zemí. Míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu u 9letých se pohybuje od 93,79 % do 99,98 % a celkový průměr je 98,54 %.

U 15letých jsou data za rok 2014 dostupná z 23 zemí. Míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu u 15letých se pohybuje od 88,29 % do 99,81 % a celkový průměr je 98,18 %.

U 15letých jsou data za rok 2016 dostupná z 26 zemí. Míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu u 15letých se pohybuje od 88,23 % do 99,99 % a celkový průměr je 97,07 %.

U všech zemí platí, že naprostá většina 9letých žáků je vzdělávána v běžných školách, avšak ne všichni. U všech zemí platí, že naprostá většina 15letých žáků je vzdělávána v běžných školách, avšak ne všichni. Žádná země nemá kompletní zápis do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu u žáků ve věku 15 let.

Při pohledu na data pro věkové vzorky ve vztahu k úrovním ISCED jsou míry zápisů do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu na úrovni ISCED 1 a ISCED 2 přibližně stejné.

Indikátory 2.3 a 2.4 se zaměřují na míru zápisu věkového vzorku do inkluzivního vzdělávání pro 9leté, resp. 15let, tj. procento žáků v konkrétním věku označených za žáky, kteří tráví alespoň 80 % svého času v běžných třídách se svými vrstevníky, počítáno v porovnání s počtem žáků v konkrétním věku zapsaných ve všech vzdělávacích prostředích.

U 9letých jsou data za rok 2014 dostupná z 21 zemí. Míra zápisu do inkluzivního vzdělávání se pohybuje od 93,27 % do 100,00 % a celkový průměr je 98,18 %.

U 9letých jsou data za rok 2016 dostupná z 22 zemí. Míra zápisu do inkluzivního vzdělávání se pohybuje od 93,79 % do 99,98 % a celkový průměr je 98,67 %.

U 15letých jsou data za rok 2014 dostupná z 20 zemí. Míra zápisu do inkluzivního vzdělávání se pohybuje od 92,00 % do 99,79 %; celkový průměr za 20 zemí je 97,88 %.

U 15letých jsou data za rok 2016 dostupná z 21 zemí. Míra zápisu do inkluzivního vzdělávání se pohybuje od 78,78 % do 99,99 %; celkový průměr za 21 zemí je 98,45 %.

Většina zemí vzdělává alespoň některé 9leté žáky v určité formě neinkluzivního prostředí. Většina zemí má samostatnou speciální výuku (samostatné školy a jednotky) a samostatné třídy v běžných školách pro programy na 1. úrovni stupnice ISCED.

Žádná ze zúčastněných zemí nemá u 15letých 100 % zápis do inkluzivního prostředí. Všechny země používají určitou formu samostatné speciální výuky (samostatné školy a jednotky) a samostatných tříd v běžných školách pro programy na 2. úrovni stupnice ISCED.

Při pohledu na data pro věkové vzorky ve vztahu k úrovním ISCED jsou míry zápisů do inkluzivního vzdělávání na úrovni ISCED 1 a ISCED 2 přibližně stejné.

V rámci sběru dat jsou u žáků s úředním rozhodnutím o SVP taktéž uvedena rozdělení podle úrovně ISCED 1 a ISCED 2 v souvislosti s:

- mírami identifikace;
- rozložením umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě zapsané školní populace;

- rozložením umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě populace žáků s úředním rozhodnutím o SVP.

V souvislosti s mírami identifikace jsou data za rok 2014 dostupná z 29 zemí:

Na úrovni ISCED 1 se míra identifikace SVP pohybuje od 0,62 % do 10,89 %; celkový průměr za 29 zemí je 2,62 %.

Na úrovni ISCED 2 se míra identifikace SVP pohybuje od 0,50 % do 6,82 %; celkový průměr za 29 zemí je 2,23 %.

V souvislosti s mírami identifikace jsou data za rok 2016 dostupná z 30 zemí:

Na úrovni ISCED 1 se míra identifikace SVP pohybuje od 0,62 % do 12,57 %; celkový průměr za 30 zemí je 2,37 %.

Na úrovni ISCED 2 se míra identifikace SVP pohybuje od 0,45 % do 7,94 %; celkový průměr za 30 zemí je 2,07 %.

Kromě rozdělení podle ISCED se zkoumá rozložení v rámci úrovně ISCED. To je založeno na celkovém počtu žáků na úrovních ISCED 1/ISCED 2 identifikovaných jako žáci s úředním rozhodnutím o SVP v porovnání s celkovou školní populací v rámci každé úrovně ISCED.

Data za rok 2016 jsou dostupná pro 30 zemí. Celkový průměr pro ISCED 1 je 4,12 % s rozsahem od 0,90 % do 19,45 %. U ISCED 2 je celkový průměr 4,86 % s rozsahem od 1,42 % do 22,48 %.

Poměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP v ISCED 1 v porovnání s ISCED 2 se mezi zeměmi výrazně liší. Ve většině zemí se poměr mezi ISCED 1 a ISCED 2 zvyšuje.

Jedním z možných vysvětlení je to, že mnozí žáci v těchto zemích si udrží svoji „nálepku“ žáka, který vyžaduje podporu, po celou dobu své školní docházky. Navíc existují další žáci, kteří jsou později v ISCED 2 identifikováni jako žáci vyžadující úřední rozhodnutí o SVP.

Je nezbytné poznamenat, že se tento vzorec nevyskytuje u všech zemí: v několika zemích existuje více žáků s úředním rozhodnutím o SVP v ISCED 1.

Různý počet zemí je schopen poskytnout data pro 10 indikátorů týkajících se rozdělení dle ISCED pro umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP do různých prostředí (inkluzivní vzdělávání, speciální třídy, speciální školy, neformální vzdělávání, všechna samostatná prostředí).

Při pohledu na všechny dostupné indikátory platí, že navzdory rozdílným a různým vzorcům mezi zeměmi se poměr žáků s úředním rozhodnutím o SVP na úrovni ISCED 1 a ISCED 2 napříč všemi prostředími výrazně nemění. Celková průměrná míra zápisu do inkluzivních prostředí a speciálních tříd je mírně vyšší v ISCED 1 než v ISCED 2. Pouze u speciálních škol je tento drobný rozdíl opačný s úměrně více žáky ve speciálních školách v ISCED 2 než v ISCED 1.

Avšak při pohledu na souhrnná data pro žáky ve všech samostatných speciálních prostředích – a při zohlednění toho, že mezi zeměmi existují rozdíly – lze vidět, že je více žáků ve zcela samostatném umístění na úrovni ISCED 1 než na úrovni ISCED 2.

ZÁKLADNÍ SOUVISLOSTI PRÁCE EASIE

Již více než 20 let působí Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání (Agentura) jako spolupracující orgán v otázkách politiky inkluzivního vzdělávání pro své členské země (v současné době pokrývá 35 jurisdikcí v 31 členských zemích).

Sběr dat v rámci Statistik Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání (EASIE, European Agency Statistics on Inclusive Education) vychází z řady aktivit Agentury. Agentura nejprve v roce 1999 provedla sběr komparativních kvantitativních dat o počtech žáků identifikovaných jako žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) v 17 členských zemích Agentury. Tato práce byla aktivitou hodnocenou v rámci programu Evropské komise Socrates. Informace shromážděné v roce 1999 byly přezkoumány a jsou považovány za užitečný referenční materiál pro zástupce členských zemí Agentury. Bylo učiněno rozhodnutí o pravidelném sběru kvantitativních dat o počtech žáků identifikovaných jako žáci s SVP a o tom, kde byli vzděláváni. Tato data shromažďují zástupci členských zemí Agentury a Agentura je zveřejňuje každé dva roky od roku 2002. Více podrobností viz [Zpráva o metodologii EASIE](#) (Evropská agentura, 2016), věnující se práci na sběru dat v letech 2014 a 2016², a různé publikace [dat jednotlivých zemí o speciálním vzdělávání](#) (Evropská agentura, 2009; 2010; 2012).

Sběr dat EASIE je dlouhodobou a postupnou aktivitou Agentury. Jejím cílem je informovat o otázkách práv žáků a kvalitě a účinnosti vzdělávacího systému, jak je vytyčeno v [Úmluvě o právech dítěte](#) (Organizace spojených národů, 1989) a v [Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením](#) (Organizace spojených národů, 2006), a zároveň v cílech Evropské unie [pro vzdělávání a odbornou přípravu](#) (ET 2020) (Úřad pro publikace Evropské unie, 2016).

Pokrytí dat

Práce EASIE představuje posun v zaměření sběru dat Agentury. Přesunuje se od zaměření výhradně na žáky se SVP a umístění do samostatných, oddělených prostředí na zaměření na všechny žáky v rámci povinné školní docházky a zápis do všech prostředí – inkluzivních i samostatných. Navíc data EASIE nabízí širší škálu indikátorů týkajících se přístupu k inkluzivnímu vzdělávání, včetně rozdělení podle pohlaví a programů ISCED – aktuálně úrovně ISCED 1 a ISCED 2.

Sběr dat EASIE pokrývá:

- populaci ve věku povinné školní docházky na úrovni ISCED 1 a ISCED 2 (počet žáků v daném věkovém rozsahu zapsaných do škol);
- všechny sektory povinné školní docházky (státní, nezávislý a soukromý);
- všechna možná vzdělávací umístění (běžné školy, speciální třídy a jednotky a speciální školy);

² Bylo vypracováno aktualizované znění Zprávy o metodologii EASIE, které má doprovázet sběr dat v roce 2018 (Evropská Agentura, 2018b).

- neformální vzdělávání (např. vzdělávací zařízení udržovaná jinými než vzdělávacími sektory, jako jsou zdravotní nebo sociální služby);
- žáky mimo jakýkoliv druh vzdělávání.

Tato zpráva zkoumá data dostupná ze zemí zapojených do sběru dat.

Soubor dat za rok 2014 zahrnuje data poskytnutá 30 zeměmi: Belgie (vlámsky hovořící společenství), Belgie (francouzsky hovořící společenství), Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Island, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království (Anglie), Spojené království (Severní Irsko), Spojené království (Skotsko), Spojené království (Wales), Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.

Soubor dat za rok 2016 taktéž zahrnuje data poskytnutá 30 zeměmi, ale ne stejnými: Belgie (vlámsky hovořící společenství), Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království (Anglie), Spojené království (Severní Irsko), Spojené království (Skotsko), Spojené království (Wales), Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.

Oba soubory dat byly analyzovány v souvislosti se 17 indikátory, které byly určeny a dohodnuty s národními datovými experty (v plném rozsahu prezentovány v [Příloze](#)). Tyto indikátory jsou založeny na třech oblastech dat zemí:

- data o populaci a zápisu
- data o žácích s úředním rozhodnutím o SVP
- data o věkovém vzorku (9letí a 15letí), odpovídající úrovním ISCED 1 a ISCED 2.

Data EASIE se zaměřují na všechny žáky, věkové vzorky všech žáků a podmnožinu žáků, kterým je poskytována podpora za účelem uspokojení jejich vzdělávacích potřeb, tj. žáků s úředním rozhodnutím o SVP.

Agentura v současnosti nesbírá data ze zemí o žácích **bez** úředního rozhodnutí o SVP, kterým je poskytována určitá forma doplňkové podpory učení. Se zástupci členských zemí Agentury bylo odsouhlaseno, že v dohledné budoucnosti nebude probíhat sběr dat ohledně těchto žáků.

Důležité vlastnosti sběru dat EASIE

Situace politik a praxe inkluzivního vzdělávání je v jednotlivých zúčastněných zemích velmi odlišná. Aby byla data zemí týkající se výše uvedených oblastí relativně porovnatelná, použily se dvě důležité operacionalizované definice sběru dat – identifikované a dohodnuté s národními experty na sběr dat:

Operacionalizovaná definice úředního rozhodnutí o SVP

Úřední rozhodnutí vede k tomu, že je žák považován za osobu způsobilou k přijímání doplňkové vzdělávací podpory za účelem uspokojení jeho/jejích studijních potřeb.

Úřední rozhodnutí splňuje tato kritéria:

- Proběhl postup hodnocení vzdělávání, do kterého byl zapojen multidisciplinární tým.
- Členové tohoto multidisciplinárního týmu jsou ze školy žáka i mimo ni.
- Existuje právní dokument, který popisuje podporu, na kterou má žák nárok, a který se použije jako základ pro plánování.
- Úřední rozhodnutí podléhá pravidelnému formálnímu procesu přezkumu.

Veškerá shromážděná data týkající se žáků s úředním rozhodnutím o SVP jsou v souladu s touto operacionalizovanou definicí úředního rozhodnutí o SVP.

Operacionalizovaná definice inkluzivního prostředí

Inkluzivní prostředí je vzdělávání, kde žák s úředním rozhodnutím o SVP absolvuje vzdělávání v běžných třídách po boku svých vrstevníků po velkou část – 80 % nebo více – školního týdne.

Dřívější práce a projekty sběru dat Agentury využívaly tento standard umístění na 80 % času v různých formách. 80 % jasně značí, že žák je umístěn do prostředí hlavního vzdělávacího proudu po většinu svého školního týdne. Zároveň bere v úvahu možnost malých skupin nebo individuálních aktivit po omezenou dobu (20 % neboli 1 den týdně).

Ne všechny země jsou schopny poskytnout přesná data týkající se tohoto standardu umístění na 80 % času. Proto byly stanoveny, dohodnuty a dle potřeby použity zástupné standardy. Více podrobností [viz základní informace o jednotlivých zemích](#) (Evropská Agentura, nedatováno-c).

Zaměření analýzy dat EASIE

Dlouhodobou ambicí práce EASIE je zajistit:

- sjednaný soubor indikátorů, které informují, zda tvůrci politik pracují s ohledem na cíle Evropské unie pro vzdělání a odbornou přípravu a *Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením* (Organizace spojených národů, 2006);
- data a podpůrné kvalitativní informace, které informují o otázkách práv žáků.

Cílem projektu analýzy je upozornit na hlavní zjištění, která informují o práci v souladu s těmito mezinárodními návodnými dokumenty včetně [Stanoviska Agentury k inkluzivním vzdělávacím systémům](#) (Evropská agentura, 2015). Zejména informace prezentované v tomto dokumentu mají za cíl informovat o sdíleném nejvyšším cíli členských zemí Agentury pokud jde o systémy inkluzivního vzdělávání, kterým je: „zajistit, aby se studujícím všech věkových skupin dostalo smysluplných a kvalitních vzdělávacích příležitostí v rámci místní komunity po boku přátel a vrstevníků“ (tamtéž, str. 1).

Zaměření na celou školní populaci v rámci EASIE je v souladu s tvrzením uvedeným ve stanovisku, že:

... politika řídicí inkluzivní vzdělávací systémy musí stanovovat jasnou vizi a vnímání pro inkluzivní vzdělávání z hlediska přístupu ke zlepšování vzdělávacích příležitostí pro všechny studující (tamtéž).

Není možné v rámci sběru dat EASIE zodpovědět řadu kvalitativních otázek týkajících se systémů inkluzivního vzdělávání prezentovaných ve stanovisku. Může však poskytnout informace týkající se „dostupnosti flexibilního kontinua opatření a zdrojů“ (tamtéž, str. 2), konkrétně různých forem umístění v rámci vzdělávání v jednotlivých zemích.

Důležité body

Data poskytnutá zeměmi jsou tak komplexní, jak jen mohou v současnosti být. Veškerá data jsou potvrzována jako data v souladu s dohodnutými operacionalizovanými definicemi Agentury týkajícími se úředního rozhodnutí o SVP a umístění na 80 % času nebo příslušnými zástupnými standardy. Země nemají potřebu měnit definice nebo způsob, jakým sbírají data podle těchto definic. Veškerá data jsou poskytována národními datovými experty a poté kontrolována a schvalována zástupci členských zemí Agentury. Veškeré výpočty dat – jak jsou prezentovány v přehledech z jednotlivých zemí – jsou kontrolovány a schvalovány datovými experty i zástupci členských zemí Agentury.

Avšak v rámci souborů dat se objevuje řada otázek, které je nutné zohlednit. Níže uvedené body zdůrazňují některé metodologické a/nebo procesní otázky vyplývající ze sběru dat, které je nutné zohlednit při čtení této zprávy.

Počty zemí, které poskytly data související s konkrétními indikátory, se liší v rámci souborů dat i mezi nimi. To znamená, že počet zemí zahrnutých do výpočtů se u každého indikátoru liší. Proto není možné provádět mezi indikátory jakákoli spolehlivá srovnání. V této zprávě jsou zjištění prezentována především v souvislosti s každým z indikátorů samostatně.

Mezi informacemi z jednotlivých zemí chybí některé data, například data o rozdělení podle umístění žáků se SVP a podle pohlaví. U některých zemí je v souvislosti s konkrétními otázkami nahlášeno nula (0) dat tam, kde by mohlo být vhodnější uvést, že data chybí (M – missing). Pro výpočty dat v rámci přehledů z jednotlivých zemí byla po dohodě s příslušnými zeměmi většina nul nahrazena písmenem M (missing-chybí).

Jednotlivé země mají významný vliv na celkové průměry indikátorů. Země s většími populacemi mají daleko větší vliv na celkové průměry než země s menšími populacemi. V důsledku toho je nezbytné při vytváření závěrů v souvislosti s celkovými průměry postupovat obezřetně.

LITERATURA

Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, 2009. *Special Needs Education Country Data 2008 [Data zemí o speciálním vzdělávání za rok 2008]*. (A. Watkins, ed.) Odense, Dánsko. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2008 (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, 2010. *Special Needs Education Country Data 2010 [Data zemí o speciálním vzdělávání za rok 2010]*. (A. Watkins, ed.) Odense, Dánsko. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2010 (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, 2012. *Special Needs Education Country Data 2012 [Data zemí o speciálním vzdělávání za rok 2012]*. (A. Lénárt a A. Watkins, editoři.) Odense, Dánsko. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2012 (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2015. *Stanovisko Agentury k inkluzivním vzdělávacím systémům*. www.european-agency.org/resources/publications/agency-position-inclusive-education-systems-flyer (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2016. *European Agency Statistics on Inclusive Education (EASIE): Methodology Report [Statistiky Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání (EASIE): Zpráva o metodologii]*. (A. Watkins, S. Ebersold a A. Lénárt, editoři.) Odense, Dánsko. www.european-agency.org/data/methodology-report (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2017. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2014 Dataset Cross-Country Report [Statistiky Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání: Přehled z jednotlivých zemí využívající soubor dat z roku 2014]*. (J. Ramberg, A. Lénárt a A. Watkins, editoři.) Odense, Dánsko. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2014-dataset-cross-country (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2018a. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2016 Dataset Cross-Country Report [Statistiky Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání: Přehled z jednotlivých zemí využívající soubor dat z roku 2016]*. (J. Ramberg, A. Lénárt a A. Watkins, editoři.) Odense, Dánsko. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2016-dataset-cross-country (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, 2018b. *European Agency Statistics on Inclusive Education: Methodology Report – Updated 2018 [Statistiky Evropské agentury o inkluzivním vzdělávání: Zpráva o metodologii – Aktualizována 2018]*. (A. Lénárt, J. Ramberg a A. Watkins, editoři.) Odense, Dánsko

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, nedatováno-a. *Data web area [Webová oblast data]*. www.european-agency.org/data (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, nedatováno-b. *List of data experts [Seznam datových expertů]*. www.european-agency.org/data/list-data-experts (Poslední přístup: říjen 2018)

Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, nedatováno-c. *Data tables and background information [Tabulky dat a základní informace]*. www.european-agency.org/data/data-tables-background-information (Poslední přístup: říjen 2018)

Institut UNESCO pro statistiku, 2012. *Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání (ISCED) 2011*. Montreal: Institut UNESCO pro statistiku. uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf (Poslední přístup: říjen 2018)

Organizace spojených národů, 1989. *Úmluva o právech dítěte*. www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx (Poslední přístup: říjen 2018)

Organizace spojených národů, 2006. *Úmluva o právech osob se zdravotním postižením*. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html (Poslední přístup: říjen 2018)

Úřad pro publikace Evropské unie, 2016. *Spolupráce EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020)*. Luxembursko: Úřad pro publikace Evropské unie. eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0016 (Poslední přístup: říjen 2018)

PŘÍLOHA: INDIKÁTORY EASIE ZA ROKY 2014 A 2016

1. Míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu na základě zapsané školní populace

Indikátor 1.1: míra zápisu do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu (%)

Indikátor 1.2: míra zápisu do inkluzivního vzdělávání (%)

2. Věkové vzorky

Indikátor 2.1: míra zápisu věkového vzorku do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro 9leté (%)

Indikátor 2.2: míra zápisu věkového vzorku do vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro 15leté (%)

Indikátor 2.3: míra zápisu věkového vzorku do inkluzivního vzdělávání pro 9leté (%)

Indikátor 2.4: míra zápisu věkového vzorku do inkluzivního vzdělávání pro 15leté (%)

3. Žáci s úředním rozhodnutím o SVP

3a. Míry identifikace

Indikátor 3a.1: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě zapsané školní populace (%)

3b. Rozložení umístění žáků s úředním rozhodnutím o SVP na základě zapsané školní populace žáků

Indikátor 3b.1: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivním prostředí na základě zapsané školní populace (%)

Indikátor 3b.2: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních třídách na základě zapsané školní populace (%)

Indikátor 3b.3: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních školách na základě zapsané školní populace (%)

Indikátor 3b.4: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v neformálních vzdělávacích prostředích na základě zapsané školní populace (%)

Indikátor 3b.5: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve zcela samostatných vzdělávacích prostředích na základě zapsané školní populace (%)

3c. Rozložení umístění na základě populace žáků s úředním rozhodnutím o SVP

Indikátor 3c.1: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v inkluzivním vzdělávání (%)

Indikátor 3c.2: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních třídách v běžných školách (%)

Indikátor 3c.3: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve speciálních školách (%)

Indikátor 3c.4: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP v neformálních vzdělávacích prostředích (%)

Indikátor 3c.5: procento žáků s úředním rozhodnutím o SVP ve zcela samostatných vzdělávacích prostředích na základě populace žáků s úředním rozhodnutím o SVP (%)

Sekretariát:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kancelář v Bruselu:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org/data

